

KNIHA PRACHU

PRVNÍ DÍL

LA BELLE SAUVAGE

Philip Pullman

Z angličtiny přeložila Dominika Křesťanová

ARGO

Philip Pullman
KNIHA PRACHU

Z anglického originálu *The Book of Dust 1, La Belle Sauvage*,
vydaného nakladatelstvími David Fickling Books
a Penguin Random House roku 2017,
přeložila Dominika Křesťanová.
Graficky upravil a sazbu zhotovil Vladimír Fára.
Korektorka Ludmila Böhmová.
Odpovědná redaktorka Alena Pokorná.
Technická redaktorka Alexandra Švolíková.
Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz, roku 2019
jako svou 3840. publikaci.
Vytiskla Těšínská tiskárna.
Vydání první.

ISBN 978-80-257-2737-9

Aktuality o našich knihách pro děti a mládež můžete sledovat na
www.facebook.com/mensiArgo

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod KOSMAS
sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice
tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387
e-mail: odbyt@kosmas.cz
www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

1

Terasový salonek

Tři míle proti proudu řeky Temže od středu Oxfordu, kus cesty od věhlasných univerzit Jordánské, Gabrielovy, Balliolovy a dvou tuctů dalších, které mezi sebou soupeřily o prvenství v závodech lodí, v místech, odkud bylo město pouhým souborem věží a věžiček vznášejících se v dálce nad zamlženou rovinou Port Meadow, stálo převorství Godstow, kde se laskavé jeptišky věnovaly svým svatým povinnostem. Na protějším břehu naproti převorství se nacházel hostinec zvaný U Pstruha.

Stará, kamenná budova byla rozlehlá a přívětivá. Nad řekou se rozkládala terasa, kde se mezi pijáky volně procházeli pávi (jeden se jmenoval Norman a druhý Barry), bez okolků uzobávali drobné občerstvení a občas zvedli hlavu a vyrazili ze sebe divoký, nesmyslný skřek. Uvnitř byl salonek s barem, kde si panstvo (pokud můžeme univerzitní scholáry pokládat za panstvo) dopřávalo pivo a dýmku, a také výčep, kde u krbu posedávali převozníci a nádeníci ze statků, hráli šipky, vyměňovali si

u baru nejčerstvější drby, hádali se nebo se prostě jen v tichosti opíjeli. Byla tu kuchyně, kde hostinská s pomocí složitého soustrojí koleček a řetězů, které otáčelo rožeň nad ohněm, den co den pekla ohromnou pečení, a byl tu pikolík jménem Malcolm Polstead.

Malcolm byl syn hostinských, jedináček. Bylo mu jedenáct let a měl milou, zvědavou povahu, robustní tělo a zrzavé vlasy. Chodil do míli vzdálené Ulvercotské základní školy a měl dost kamarádů, ale nejraději trávil čas sám, jen se svým daemonem Astou, ve své kánoi jménem *La Belle Sauvage*. Jednomu z místních vtípalků přišlo zábavné přepisovat první *l* ve slově Belle na *r* a Malcolm písmeno třikrát trpělivě opravil, než mu nakonec trpělivost došla, shodil toho troubu do vody a na základě toho pak oba uzavřeli příměří.

Jako každý potomek hostinských musel Malcolm v hospodě pomáhat. Myl talíře a sklenice, roznášel talíře s jídlem a korbely piva a zase je sbíral, když byly prázdné. Bral svou práci jako danou věc. Jediné, co mu ztrpčovalo život, byla dívka jménem Alice, která pomáhala s mytím nádobí. Bylo jí patnáct, byla vysoká, hubená a tmavé zplihlé vlasy nosila stažené do nepříliš slušivého culíku. Už teď se jí na čele a kolem úst začínaly rýsovat roztrpčené vrásky. Od prvního dne, kdy nastoupila, nepřestávala Malcolma otravovat: „S kým chodíš, Malcolme? Copak ty nemáš holku? S kým byl včera večer venku? Dals jí pusu? Copaks nikdy nedostal pusu?“

Dlouho si toho vydržel nevsímat, ale nakonec Asta skočila po Alicině daemonovi, vychrtlé kavce, srazila ho do vody na nádobí a pak se do toho promáčeného stvoření pustila zuby, až Alice s křikem žadonila o milost. Dívka si pak stěžovala Malcolmově matce, ale ta řekla: „Dobře ti tak, vůbec mi tě není líto. Příště si ty sprostárny aspoň necháš pro sebe.“

Od té doby to tak bylo. Chodili kolem sebe s Malcolmem, jako by ten druhý neexistoval. On odložil sklenice na odkapávač, ona je umyla, on je utřel a odnesl zpátky do výčepu, bez jediného slova, bez jediného pohledu, bez povšimnutí.

Život v hostinci se mu ale líbil. Obzvlášť ho bavily náhodně vyslechnuté rozhovory, ať už se týkaly těch zkorumpovaných mizerů z poříční správy, neschopných pitomců ve vládě nebo filozofičtějších otázek, třeba jestli jsou hvězdy stejně staré jako Země.

Témata podobná tomu poslednímu Malcolma někdy zaujala natolik, že odložil náruč prázdných sklenic na stůl a přidal se k diskutujícím; nejdřív si ale všechny pozorně vyslechl. Mnozí scholáři a další návštěvníci ho dobře znali a dávali mu štědré spropitné, ale jemu nikdy nešlo o to, aby zbohatl. Spropitné bral jako velkorysý dar Prozřetelnosti a radoval se, jaké má štěstí – v pozdějším životě mu tenhle přístup rozhodně neuškodil. Kdyby patřil k chlapcům, kteří dostávají přezdívky, nepochybně by se mu říkalo Profesor, ale k těm on nepatřil. Ti, kdo si ho všimli, ho měli rádi, ale většinou si ho lidé nevšimli, a ani to nebylo nijak na škodu.

Další Malcolmovi příznivci přebývali hned za mostem na druhé straně řeky, v šedých kamenných budovách obklopených zelenými poli, úhlednými sady a zeleninovou a bylinkovou zahradou v převorství svaté Rosamundy. Jeptišky byly z převážné většiny soběstačné, samy si pěstovaly ovoce a zeleninu, chovaly včely, šily elegantní roucha a prodávaly je za těžce vysmlouvané zlato, ale čas od času se našly pochůzky, které mohl šikovný chlapec vyřídit, žebřík, který pod dozorem starého truhláře pana Taphouse spravil, nebo pár ryb, které bylo zapotřebí dovézt z Medley Ponds o něco níž na řece. Další služby poskytovala dobrým jeptiškám *La Belle Sauvage*. Malcolm nejednou vezl sestru Benediktu po proudu dolů na stanici zepelínových vzducholodí Královské pošty, když potřebovala poslat drahocenný balíček se štólamy, pluviály nebo ornáty pro londýnského biskupa, který zřejmě dával svým oděvům pořádně zabrat, soudě podle toho, jak často si objednával další. Malcolm se při těch poklidných plavbách leccos dozvěděl.

„Jak to děláte, sestro Benedikto, že jsou všechny ty balíčky tak pečlivě zabalený?“

„Všechny ty balíčky,“ opravila ho jeptiška.

„Všechny ty balíčky. Jak to děláte, že jsou tak pečlivě zabalený?“

„Zabalené, Malcolm.“

Malcolm se nezlobil, byla to vlastně taková jejich hra.

„Já myslel, že zabalený se může říct,“ poznamenal.

„Záleží na tom, jestli mluvíš o jednom balíčku, ten je skutečně zabalený, ale pokud jich je víc, musíš použít množné číslo i u tohoto slova.“

„To je celkem fuk,“ opáčil Malcolm. „Jen jsem chtěl vědět, jak je balíte.“

„Až budu příště něco balit, ukážu ti, jak se to dělá,“ slíbila sestra Benedikta, a skutečně to udělala.

Malcolm na sestřích obdivoval, jak jsou pečlivé ve všem, co dělají, jak sázejí ovocné stromy do úhledných řad podél slunné zdi sadu, jak se při zpěvu při bohoslužbách jejich jemné hlasy harmonicky mísí a proplétají, jak prokazují nejrůznějším lidem drobné laskavosti. A bavilo ho povídat si s nimi o náboženství.

„Víte, že v Bibli se píše,“ začal jednoho dne, když v rozlehlé kuchyni pomáhal postarší sestře Fenelle, „že Bůh stvořil svět za šest dnů?“

„Ano, tak to je,“ přitakala sestra Fenella, zatímco válela těsto.

„Tak jak je potom možné, že jsou všelijaké zkameněliny a takové věci staré miliony let?“

„To víš, tehdy byly dny mnohem delší,“ odpověděla ta dobrá duše. „Už máš nakrájenou rebarboru? Podívej, budu s tím hotová dřív než ty.“

„Proč krájíme rebarboru tímhle nožem, a ne těmi starými? Ty staré jsou ostřejší.“

„Kvůli kyselině šťavelové,“ vysvětlovala sestra Fenella a vykládala formu těstem. „Na rebarboru je lepší nerezová ocel. Podej mi cukr, prosím tě.“

„Kyselina šťavelová,“ opakoval Malcolm. Líbilo se mu, jak to zní. „Co je to kazule, sestro?“

„To je součást oblečení. Kněží ji nosí přes albu.“

„Proč taky nešiješ jako ostatní sestry?“

Daemon sestry Fenelly, veveřák usazený na opěradle nejbližší židle, tiše mlaskl.

„Každá děláme to, co nám jde,“ řekla sestra. „Vyšívání mi nikdy moc nešlo – jen se podívej, jaké mám velké tlusté prsty –, ale moje koláče jsou podle ostatních sester celkem k jídlu.“

„Mně vaše koláče chutnají,“ poznamenal Malcolm.

„Děkuji, broučku.“

„Jsou skoro tak dobré jako ty máminy. Ale máma je dělá tlustší než vy. Asi to těsto víc válíte.“

„Asi ano.“

V kuchyni převorství nepřišlo nic nazmar. Z kousků těsta, které sestra Fenella odkrojila, když zarovnávala rebarborový koláč do formy, neobratně vytvarovala kříže, palmové listy nebo ryby, přidala pár rozinek, pocukrovala je a upekla zvlášť. Všechny ty tvary měly nějaký náboženský význam, ale ať se sestra Fenella snažila sebevíc („Ty moje velké tlusté prsty!“), nedařilo se jí, aby vypadaly všechny stejně. Malcolm na to byl šikovnější, ale musel si nejdřív pečlivě umýt ruce.

„Kdo jí tyhle kousky, sestro?“ zeptal se.

„Nakonec se vždycky sní všechno. Někdy si návštěva ráda dá něco křupavého k čaji.“

Převorství leželo v místě, kde silnice křížila řeku, a nejrůznější pocestní se tu rádi zastavili a mnohdy zůstali i přes noc. Stejně oblíbený byl samozřejmě i Pstruh, kde obvykle měli dva tři nocležníky, kterým musel Malcolm ráno donést snídani, ale to byli povětšinou rybáři nebo marketýři, jak jim říkal jeho otec, podomní obchodníci s kuřivem, náradím nebo zemědělskými stroji. V převorství naproti tomu přenocovali výhradně hosté z vyšších vrstev: význační lordi a urozené dámy, někdy biskupové a nižší duchovenstvo, honorace, která neměla styky s žádnou kolejí ve městě, a nemohla tudíž očekávat pohostinnost tam. Jednou tu měli celých šest týdnů princeznu, ale Malcolm ji zahlédl jen dvakrát. Poslali ji sem za trest a její lasiččí daemon na všechny vztekle prskal.

I hostům na protější straně řeky Malcolm pomáhal: staral se jim o konoě, čistil jim boty, předával vzkazy a občas mu za to někdo podstrčil pár drobných. Všechny peníze si Malcolm strádal do plechového mrože ve své ložnici. Stačilo zmáčknout mu ocas, zvíře otevřelo tlamu a mince se vložila mezi kly (jeden byl ulomený a přilepený zpátky). Malcolm nevěděl, kolik peněz má, ale mrož byl těžký. Přemýšlel o tom, že až bude mít dost, koupí si pušku, ale nevěřil, že by mu to otec dovolil, takže si bude muset ještě počkat. Mezitím si na všechny ty pocestné zvykl, na obyčejné i ty svéráznější.

Říkal si, že na světě snad není místo, kde by se člověk dozvěděl o světě tolik jako v tomhle nevelkém ohybu řeky s hostincem na jednom a převorstvím na druhém břehu. Předpokládal, že až vyroste, bude pomáhat otci ve výčepu a pak, až rodiče zestárnou a nebudou mít dost sil, hostinec převezme. Byl s tím vcelku srozuměný. Provozovat Pstruha by bylo mnohem lepší než mít na starost kterýkoli jiný hostinec, protože tudy proudil velký svět a často se tu dalo promluvit se scholáry a jinými důležitými lidmi. Doopravdy by si ale přál něco úplně jiného. Chtěl by se sám stát scholárem, třeba astronomem nebo experimentálním teologem, a zkoumat nejhlubší podstatu věcí. Být takhle v učení u někoho z filozofů, to by bylo něco. Ale něco takového nebylo příliš pravděpodobné. Ulvercotská základní škola připravovala svoje žáky na řemeslo nebo přinejlepším na úřednickou práci a ve čtrnácti je vypustila do světa. Pokud bylo Malcolmovi známo, žádná z univerzit nenabízela stipendium chytrému klukovi s kánoí.

Jednoho dne uprostřed zimy zavítali k Pstruhovi poněkud neobvyklí návštěvníci. Přijeli anbarovozem a zamířili přímo do Terasového salonku, který byl ze všech jídelních místností nejmenší a bylo z něj vidět na terasu, řeku i převorství na druhém břehu. Ležel až na konci chodby a hosté ho příliš nevyužívali, ani v zimě, ani v létě, protože měl malá okna a navzdory názvu se z něj nedalo vyjít na terasu.

Malcolm právě dokončil směšně krátký domácí úkol (z geometrie) a naházel do sebe kus hovězí pečeně s jorkširským pudinkem a pak pečená jablka s vanilkovým krémem, když ho otec zavolal do výčepu.

„Běž zjistit, co si dají ti pánové v Terasovém salonku,“ řekl mu. „Nejspíš to budou cizinci a nevědí, že si mají objednat pití u baru. Asi čekají, že je obsloužíme.“

Malcolm, nadšený z nezvyklých hostů, došel do salonku a našel tam tři vážené pány (jejich váženost byla zřejmá na první pohled) shrbené u okna, odkud vyhlíželi ven.

„Budete si něco přát, pánové?“ zeptal se.

Rychle se k němu otočili. Dva si objednali klaret a třetí chtěl rum. Když jim Malcolm nápoje donesl, chtěli vědět, jestli by se v hostinci mohli navečeřet, a pokud ano, co je v nabídce.

„Hovězí pečeně, pane, opravdu dobrá. Víím to, protože jsem ji před chvílkou měl.“

„Á, *le patron mange ici*, je to tak?“ poznamenal nejstarší z pánů, zatímco si všichni přitahovali židle ke stolku. Na rameni mu poklidně seděl jeho daemon, hezká černobílá lemuřice.

„Žiju tady, pane, hospodský je můj otec,“ řekl Malcolm. „A matka je kuchařka.“

„Jak se jmenuješ?“ zeptal se nejvyšší a nejhubenější z návštěvníků. Vypadal na vědce, měl husté šedé vlasy a jeho daemon byla samička zvonka.

„Malcolm Polstead, pane.“

„Co je ta budova tam za řekou, Malcolmě?“ chtěl vědět třetí, muž s velkýma tmavýma očima a černým knírem. Jeho daemon mu ležel stočený u nohou a nebylo pořádně poznat, co to je.

Byla už samozřejmě tma a na druhé straně řeky nebylo vidět víc než matně ozářená vitrážová okna modlitebny a světlo, které neustále svítilo nad vrátnicí.

„To je převorství, pane. Sester řádu svaté Rosamundy.“

„A kdo byla ta svatá Rosamunda?“

„Na to jsem se jich nikdy nezeptal. Ale na jednom z oken je její obraz, stojí na něm v takové velké růži. Nejspíš se tak jmenuje právě proto. Budu se muset zeptat sestry Benedikty.“

„Takže se s nimi dobře znáš?“

„Mluvíme spolu skoro každý den, pane. Pomáhám jim v převorství s různými pracemi, vyřizuju pochůzky a tak podobně.“

„Chodí k těm sestrám někdy nějaké návštěvy?“ zeptal se nejstarší muž.

„Ano, pane, docela často. Nejruznější lidi. Nerad bych obtěžoval, pane, ale je tady zima. Nemám rozdělat oheň v krbu? Leda by se vám chtělo jít do sálu, tam je příjemně teplo.“

„Ne, zůstaneme tady, Malcolm, díky, ale oheň by nám rozhodně přišel vhod. Rozdělej ho.“

Malcolm škrtl sirkou a oheň hned chytil. Jeho otec uměl ohniště dobře připravit a Malcolm ho při tom často pozoroval. Polen tu bylo dost, aby vydržela celý večer, kdyby se pánové rozhodli zůstat.

„Máte tu dneska hodně lidí?“ zeptal se muž s tmavýma očima.

„Zhruba tak tucet, pane. Jako obvykle.“

„Výborně,“ řekl ten nejstarší. „Tak nám přines tu vaši hovězí pečení.“

„Budete si přát začít polévkou? Dneska máme kořeněnou pastinákovou.“

„Ano, proč ne. Pro všechny polévku a pak vaši vyhlášenou hovězí pečení. A ještě láhev klaretu.“

Malcolm si nemyslel, že by pečeně byla nějak vyhlášená, nejspíš to pán řekl jen tak. Odešel pro příbory a cestou matce v kuchyni vyřídil objednávku.

„Oni už o těch jeptiškách věděli,“ zašeptala mu do ucha Asta v podobě stehlíka.

„Tak proč se ptali?“ odpověděl Malcolm šeptem.

„Zkoušeli nás, chtěli vědět, jestli jim řekneme pravdu.“

„To bych rád věděl, o co jim jde.“

„Nevypadají jako scholáři.“

„Trochu ano.“

„Vypadají jako politikové,“ nedala se Asta.

„Jak můžeš vědět, jak vypadají politikové?“

„Prostě mám ten dojem.“

Malcolm se s ní nehádal. Musel se postarat o další zákazníky, a tak měl plné ruce práce, a navíc jejím dojmům věřil. On sám míval z lidí nějaký nezvyklý dojem jen zřídkakdy, stačilo, když na něj byli milí, a rychle si je oblíbil, ale mnohokrát se přesvědčil, že na intuici jeho daemona je spolehnutí. Ostatně vzhledem k tomu, že byli s Astou jedna bytost, to byla jeho intuice, a naopak jeho pocity byly její.

Malcolmův otec donesl třem hostům jídlo osobně a sám jim také otevřel víno. Malcolm tři horké talíře ještě nezvládl. Když se pan Polstead vrátil do výčepu, zakýval na Malcolma prstem a tiše se ho zeptal: „Co ti ti pánové říkali?“

„Ptali se na převorství.“

„Chtějí s tebou ještě mluvit. Říkali, že jsi ohromně bystrý chlapec. Tak se chovej slušně. Víš, co jsou zač?“

Malcolm s vykulenýma očima zavrtěl hlavou.

„Ten starý je lord Nugent, abys věděl, bývalý předseda Sněmovny lordů.“

„Jak to víš?“

„Poznal jsem ho podle obrázku v novinách. Tak už běž a na všechno jim pěkně odpověz.“

Malcolm vyšel do chodby a Asta šeptem spustila: „Vidíš? Tak kdo měl pravdu? Předseda Sněmovny lordů, no páni!“

Pánové se ládovali hovězí pečením (Malcolmova matka dala každému plátek navíc) a tiše rozmlouvali, ale ztichli, jakmile Malcolm vstoupil do dveří.

„Přišel jsem se zeptat, jestli nechcete ještě nějaké světlo, pánové,“ řekl Malcolm. „Můžu vám přinést stolní petrolejku.“

„Určitě ano, Malcolme, to je výborný nápad,“ odpověděl muž, který býval předsedou Sněmovny lordů. „Ale nejdřív mi pověz, kolik je ti let?“

„Jedenáct, pane.“

Možná měl říct „Vaše Lordstvo“, ale připadlo mu, že bývalému předsedovi Sněmovny oslovení „pane“ vůbec nevadilo. Možná cestoval inkognito, takže by se mu ani nezamlouvalo, kdyby ho Malcolm oslovoval patřičným titulem.

„Kam chodíš do školy?“

„Do Ulvercotské základní školy, pane, naproti Port Meadow.“

„Co budeš dělat, až vyrosteš, co myslíš?“

„Nejspíš budu hostinský jako můj otec.“

„To je, myslím si, ohromně zajímavé povolání.“

„Taky si to myslím, pane.“

„Setkáš se se spoustou nejrůznějších lidí a tak vůbec.“

„To je pravda, pane. Chodí sem scholáři z univerzity a plavci ze všech možných končin.“

„Takže tu máte přehled, co se děje, vid?“

„To máme, pane.“

„Všechn ten ruch na řece a tak vůbec.“

„Živo je hlavně na kanále. Plují tam nahoru i dolů romunské čluny a v červnu se koná koňský trh, to je pak kanál plný lodí a přijede fůra lidí.“

„Koňský trh... takže Romuni?“

„Přijíždějí sem zdaleka zblízka kupovat a prodávat koně.“

„Ty jeptišky v převorství,“ ozval se muž, který vypadal na scholára. „Čím se živí? Vyrábějí voňavky nebo něco podobného?“

„Pěstují spoustu zeleniny,“ odpověděl Malcolm. „Mamka nakupuje všechnu zeleninu a ovoce u nich. A med. A pak taky šijí a vyšívají oblečení pro kněze. Ornáty a takové věci. Počítám, že za ty dostanou hromadu peněz. Rozhodně na tom nemůžou být špatně, protože nakupují ryby dole po proudu v Medley Pond.“

„Když mají v převorství návštěvu,“ promluvil zase bývalý předseda Sněmovny lordů, „co to tak bývá za lidi, Malcolme?“

„No, dámy, a někdy... mladé dámy... a občas nějaký starý kněz nebo biskup. Já myslím, že si sem jezdí odpočinout.“